

УДК 336.1

Сарнецька Яна Анатоліївна,
аспірант кафедри фінансів,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03057, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
E-mail: zozulya_yana@bigmir.net

ПОДАТКОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація

Мета дослідження. Виявити проблеми податкової децентралізації в Україні та обґрунтувати напрями їх вирішення.

Методологія. В основі методології дослідження покладено системний підхід, відповідно до якого податкова децентралізація досліджується як системне поняття, яке є одночасно і системою, і елементом системи. При написанні статті було використано методи порівняльного та логічного аналізу, групування та логічного узагальнення.

Отримані результати. Визначено сутність поняття «податкова децентралізація» та його взаємозв'язок із поняттями «фіскальна децентралізація» та «бюджетна децентралізація». Досліджено законодавчі основи формування доходів місцевих бюджетів в Україні. Проведено порівняльний аналіз формування доходів місцевих бюджетів в Україні та Німеччині. Визначено роль доходів місцевих бюджетів та їх розподіл між рівнями бюджетної системи України та Німеччини. Визначено проблеми податкової децентралізації в Україні та обґрунтовано шляхи їх вирішення.

Цінність дослідження. Здійснено теоретичний аналіз податкової децентралізації в Україні та представлено її важливість для формування самостійності місцевих бюджетів. Зроблено висновки, що фіскальна децентралізація передбачає успішну імплементацію ідей податкової децентралізації, оскільки лише передача повноважень щодо фінансування потреб громади та свобода у встановленні ставок місцевих податків і зборів у законодавчо визначених межах не забезпечать створення стабільної фінансової бази для виконання повноважень органами місцевого самоврядування. Україна має яскраво виражену проблему нерівномірності розвитку територій, вирішення якої потребує значного часу. Як свідчить досвід Німеччини, ідеї податкової децентралізації можуть бути успішно реалізовані завдяки імплементації механізму розщеплення податкових надходжень між рівнями бюджетної системи. Такий підхід не тільки згладжує нерівномірності податкових надходжень, але й згладжує перекося, які виникають внаслідок мобільності бази оподаткування з одного регіону в інший.

Ключові слова: децентралізація, фіскальна децентралізація, податкова децентралізація, податки, бюджет, місцевий бюджет.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки України питання розмежування повноважень між рів-

нями податкової системи набуває особливої актуальності. Поточний стан міжбюджетних відносин виявляє гостру нестачу власних податкових та неподаткових бюджетних доходів регіонального рівня, що приводить до втрати автономії регіональних бюджетів, при цьому істотно підвищуючи їх залежність від бюджетів вищого рівня, що виникає внаслідок неефективного використання як власних коштів, так і запозичених. Для більшості країн з розвинутою економікою чіткий розподіл функцій, повноважень та фінансових ресурсів між центром та регіонами — це аксіома, на якій базується держава та добробут її мешканців. Саме тому децентралізація — це не просто передача повноважень чи ресурсів, це насамперед, створення умов для розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування та реформування фінансової системи досліджується у працях багатьох вітчизняних вчених. Так, фундаментальні питання функціонування фінансової системи та державних фінансів досліджуються у працях В. Опаріна [1] та І. Луїної [2]. Проблеми розвитку бюджетної системи та шляхи перебудовують у центрі уваги К. Павлюк [3]. Значна увага проблемам розвитку місцевих фінансів приділена у роботах О. Кириленко [4]. Проблеми фіскальної децентралізації набули особливої актуальності після прийняття Україною курсу на євроінтеграцію. Актуальними стали питання реформування бюджетної політики та активізації процесів децентралізації, про що йдеться у працях І. Чугунова [5] та І. Луїної [6]. Слід зазначити, що проблеми фіскальної децентралізації є актуальними і для інших країн постсоціалістичного простору, про що, зокрема, йдеться у працях Я. Кулавіка [7] та Г. Бивальца [8]. Зазначеними науковцями було зроблено значний внесок у дослідження питань розвитку фінансів в цілому та фіскальної децентралізації зокрема, проте динамічність розвитку сучасної економіки вимагає подальших поглиблених досліджень у цій сфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. В нинішніх умовах розвитку України суттєво посилюється роль фінансів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, породжує необхідність зміцнення фінансової бази місцевих органів влади, на які покладено виконувати свої делеговані повноваження відповідно до чинного законодавства України. Діюча система місцевих фінансів нездатна забезпечити фінансову спроможність органів місцевого самоврядування, оскільки запропоновані місцеві податки і збори не

можуть бути достатнім ресурсом доходів місцевого бюджету через їхній незначний податковий потенціал.

Формулювання мети і завдань дослідження. Метою статті є виявлення проблем податкової децентралізації в Україні та обґрунтування напрямів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Децентралізація має пряму взаємозалежність з організацією системи державного управління. Вона є рушійним чинником при побудові ефективних взаємовідносин між центральним урядом й органами місцевого самоврядування. Децентралізація — це процес розмежування повноважень між державними та місцевими органами влади, а також зміцнення прав місцевого та регіонального самоврядування стосовно незалежного прийняття рішень та виконання делегованих державною владою повноважень.

Більш вужчим, на думку В. Валігури та Л. Амбрик, є поняття фіскальна децентралізація, що охоплює «процес передачі повноважень місцевим органам влади щодо формування власних податкових і неподаткових надходжень, здійснення видатків, залучення боргових ресурсів та оптимізацію на цій основі політики міжбюджетних трансфертів» [9, с. 126]. Основними практичними механізмами підвищення рівня фіскальної децентралізації в Україні, на думку зазначених авторів, є:

- забезпечення бюджетної незалежності та фінансової автономії місцевих бюджетів;
- закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів;
- децентралізація делегованих повноважень місцевим органам влади та чіткий розподіл функцій, сформований за принципом субсидіарності;
- посилення відповідальності місцевих органів влади за реалізацію державної політики у перспективних галузях економіки.

Отже, можна сказати, що фіскальна децентралізація включає як податкову децентралізацію, так і бюджетну. Податкова децентралізація є фундаментом децентралізації влади.

Погоджуючись з думкою І. Волохова, «податкова децентралізація — це розширення і зміцнення прав та повноважень місцевого та регіонального самоврядування стосовно незалежного прийняття рішень та виконання делегованих державною владою повноважень щодо формування територіальних бюджетів за ра-

хунок надходжень податків, зборів та інших обов'язкових платежів» [10, с. 145]. Тобто децентралізація стає можливою в умовах не тільки делегування повноважень органам місцевого самоврядування, але і створення передумов для того, щоб вони мали змогу здобути фінансування для виконання таких повноважень.

Податкова децентралізація реалізується через розподіл податкових надходжень між рівнями бюджетної системи держави. Слід зазначити, що основа розмежування податкових повноважень між органами державної та місцевої влади має базуватися на наступних умовах:

- стабільність розділу дохідних повноважень між рівнями податкової системи, що має ґрунтуватися на комплексній та єдиній основі;
- достатність наповненості власними доходами бюджетів будь-якого рівня для їх продуктивного використання з метою забезпечення закріплених видаткових повноважень;
- розмежування податкових повноважень, дохідних джерел повинна мати вертикальну, а не горизонтальну орієнтацію, включаючи бюджетне вирівнювання.

Перелічені умови зумовлюють необхідність здійснення процесів податкової децентралізації за допомогою вибору основних інструментів, спрямованих на збалансованість інтересів усіх учасників податкових відносин.

Слід зазначити, що податкова децентралізація сприяє підвищенню ефективності управління державними фінансами, забезпечує виконання стратегічних програм реалізації державних послуг в контексті регіональних особливостей, позитивно впливає на діяльність місцевих органів влади в податковому сегменті, забезпечує формування механізму відповідальності за проведену податкову політику, що безумовно відображається на підвищенні ефективності формування податкового потенціалу регіонів та формування його податкового самозабезпечення. Основною функцією ефективною діяльністю податкової децентралізації є стимулююча функція податків. Стимулююча функція з позиції вирішення проблеми формування податкового потенціалу регіонів є пріоритетною для регіонального рівня, її реалізація здійснюється за умов дотримання належних принципів і застосування нормативів перерозподілу доходів між рівнями бюджетної системи:

- процес розщеплення податків за рівнями податкової системи є важливим елементом цілісної системи податкових відносин,

яка функціонально орієнтована на зростання ефективності регулювання фінансових ресурсів у цілому;

- формування нормативної основи податкових відносин між рівнями податкової системи пов'язано зі збільшенням стимулюючої функції системи в цілому.

На нашу думку, основою податкової децентралізації є удосконалення формування дохідної частини місцевих бюджетів. В Україні відповідно до положень Бюджетного кодексу України на користь місцевих бюджетів відрховується така частка податків (табл. 1):

- 60 % податку на доходи фізичних осіб (до бюджетів міст обласного значення);
- 40 % податку на доходи фізичних осіб (до бюджету міста Києва);
- 80 % екологічного податку;
- 100 % акцизного податку з реалізації підакцизних товарів;
- 100 % єдиного податку;
- 10 % податку на прибуток підприємств;
- 100 % податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;
- 100 % податок на майно.

Таблиця 1

Структура відрхувань до бюджетів різних рівнів

Податок	Доходи Державного бюджету	Доходи місцевого бюджету		
		Доходи обласного бюджету	Доходи районних бюджетів	Доходи бюджетів місцевого самоврядування
Податок на доходи фізичних осіб	25 %	15 % на відповідній території	60 % сплачується на відповідній території (крім Києва та Севастополя)	100 % до бюджету м. Севастополя 40 % сплачується на території Києва зараховується до доходів бюджету м. Києва 60 % сплачується на території міст обласного значення та зараховується
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	50 %			50 % до міських бюджетів міст Києва та Севастополя

Закінчення табл. 1

Рентна плата за спеціальне використання води	50 %			50 % до міських бюджетів міст Києва та Севастополя користувачами води за місцем їх забору
Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення	75 %			25 % міських бюджетів міст Києва та Севастополя
Акцизний податок				зараховується до бюджетів об'єднаних територіальних громад, міських бюджетів
Податок на прибуток підприємств	90 %	10 % за обласними бюджетами та бюджетом м. Києва		
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, засновником яких є районні, міські ради, об'єднані територіальні громади, зараховуються до відповідних бюджетів			
Екологічний податок	20 %			80 % до бюджету м. Києва
Місцеві податки і збори				Єдиний податок, Податок на майно, збір за місця для паркування ТЗ, туристичний збір

*Складено автором за даними Бюджетного кодексу України [11]

З даної таблиці можна сказати, що у повному обсязі до місцевого бюджету України зараховують місцеві податки та збори, 60 % податку на прибуток фізичних осіб, 10 % податку на прибуток приватних підприємств, 50 % рентних плат за спеціальне

використання води та лісових ресурсів, 100 % податку на прибуток підприємств комунальної власності.

Податок на прибуток, крім податку на прибуток підприємств комунальної форми власності, до 2015 року спрямовувався тільки до Державного бюджету. Що стосується податку на доходи фізичних осіб, то він є основним бюджетоформуючим податком. Нормативи відрахувань до бюджетів місцевого самоврядування вищезазначеного податку наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Структура відрахувань ПДФО до відповідного бюджету

Види бюджетів місцевого самоврядування	% надходження податку на доходи фізичних осіб		
Бюджет м. Києва	40 % до бюджету м. Києва	60 % до державного бюджету	
Бюджети міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно з законом та планом формування територій (зазначеного у реформі про децентралізацію)	60 % до бюджетів міст обласного значення	15 % до обласних бюджетів	25 % до державного бюджету

*Складено автором за даними Бюджетного кодексу України [11]

З наведеного вище матеріалу можна зробити висновок, що пропорційність сплати податків суб'єктів оподаткування є однаковою. Бюджетний кодекс України визначає систему та пропорції сплати податків до відповідних бюджетів. Але в листі Державної фіскальної служби зазначено наступне: «Відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу податок на доходи фізичних осіб, який сплачується податковим агентом — юридичною особою (її філією, відділенням, іншим відокремленим підрозділом) чи представництвом нерезидента — юридичної особи, зараховується до відповідного місцевого бюджету за її місцезнаходженням (розташуванням) в обсягах податку, нарахованого на доходи, що сплачуються фізичній особі» [12]. Як видно з роз'яснення, податок на доходи фізичних осіб сплачується за місцем обліку роботодавця як платника податків. Тобто більші надходження від податку на доходи фізичних осіб мають ті місцеві бюджети, де

розташовано більше підприємств, на яких зайняті фізичні особи. У такій ситуації депресивні регіони програють, оскільки вони мають забезпечити надання суспільних послуг особам, які проживають на їх території, однак податки сплачують на іншій. Аналогічні диспропорції має і єдиний податок, тому що ділова бізнес-активність вища у регіонах з кращою інфраструктурою, а регіони, інфраструктура яких зруйнована, потрапляють у замкнене коло — вони ніколи не отримають достатньо коштів у бюджет, оскільки їх податкова база дуже мала.

У цитованому вище листі зазначено, що «... платники екологічного податку перераховують суми податку, що справляються за викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів, одним платіжним дорученням на рахунки відкриті в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, які забезпечують розподіл цих коштів у співвідношенні, визначеному законом. Екологічний податок за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення протягом звітного кварталу відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах сплачується за місцем розміщення стаціонарних джерел, спеціально відведених для цього місць чи об'єктів (підпункт 250.2.1 пункту 250.2 статті 250 Кодексу), за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлені особливими умовами ліцензії строк — за місцем перебування платника на податковому обліку у контролюючих органах (підпункт 250.2.3 пункту 250.2 статті 250 Кодексу)» [12]. Знову-таки, екологічний податок сплачується за місцем перебування платника податків на обліку, а не за місцем розташування джерела забруднення. Складається ситуація, коли одні території страждають від забруднення шкідливими речовинами, а інші отримують надходження від екологічного податку, тільки тому, що платник податків зареєстрований на одній території, а виробничі потужності розташовані на іншій території. Таким чином, розподіл податків між місцевими бюджетами в Україні здійснюється не на раціональній основі. Україна є порівняно молодою країною і не має великого досвіду у сфері управління фінансами. Саме тому корисним для неї є вивчення зарубіжного досвіду у цій сфері.

Одним з найбільш успішних зразків фіскальної децентралізації можна вважати Німеччину. У Німеччині бюджетний процес

чітко регламентований Конституцією ФРН та бюджетним законодавством, хоча землі і мають певну самостійність та незалежність в управлінні своїм бюджетним господарством, проте в межах чітко визначених делегованих повноважень. Закон про основи бюджетного права федерації та федеральних земель визначає, що бюджет слугує для визначення та покриття фінансових потреб або — при подвійному бюджетному господарстві — і витрат, що можуть очікуватися у зв'язку з виконанням завдань федерації або федеральної землі протягом узгодженого періоду часу. Бюджет є основою для здійснення бюджетної та економічної політики.

Джерела доходів бюджетів територіальних одиниць Німеччини — типові: податки, збори, часткові відрахування, державні асигнування, доходи з продажів, кредити. Згідно законодавства, громади наділені правом самостійно встановлювати податкові ставки та обирати джерела оподаткування. Серед власних податків — це промисловий, поземельний та споживчий, а також закріплені — прибутковий та податок з обороту. Основним місцевим податком є промисловий, ним обкладаються капітал і дохід всіх підприємств, які господарюють на території округу чи громади. Бюджети земель на 80 % формуються власними надходженнями, решта — дотаціями та субвенціями. Особливістю бюджетної системи є закріплення за кожним рівнем податків, які скеровуються лише до одного з бюджетів. Бюджетна децентралізація в Німеччині передбачає участь держави в бюджетному регулюванні: федерація несе відповідальність за цілісність економічного розвитку країни, завдання земель — опікуватися культурою, освітою та наукою, а все що стосується життя громади відноситься до повноважень общин.

У Німеччині бюджетоутворюючий процес ґрунтується на вертикальному розподілі податкових надходжень. Податок на доходи фізичних осіб, ПДВ, податок на доходи з капіталу фізичної особи формують бюджети всіх трьох рівнів бюджетної системи ФРН: федерального, суб'єктів федерацій (земель) та бюджети громад. Податок на прибуток корпорацій та кредитних установ розподіляється між федеративним бюджетом та бюджетами земель. ПДВ, податок на доходи фізичних осіб та на доходи від капіталу фізичних осіб розподіляються у відповідній пропорції між федеративним, земельним бюджетами та бюджетом громади. Крім того, за кожним рівнем бюджетної системи закріплюються

певні податки, що повністю спрямовуються лише до одного з бюджетів. У табл. 3 відображено розподіл основних податків, що адмініструють у Німеччині.

Таблиця 3

Частка податкових надходжень у доходах бюджетів Німеччини у 2017 р., %

	Федеративний бюджет	Суб'єкти федерацій (землі)	Бюджет громад
Промисловий податок	43,5	56,5	-
Податок на прибуток корпорацій	50	50	-
Податок на доходи з капіталу фізичних осіб	44	44	12
ПДВ	49,5	48,4	2,1
Податок на доходи фізичних осіб	42,5	42,5	15

Складено автором за даними [13–14]

Такі податки, як ПДВ, податок на прибуток корпорацій, на доходи фізичних осіб та на доходи від капіталу фізичних осіб є спільними для всіх рівнів бюджетів в Німеччині. Їх питома вага у всіх податкових надходженнях складає більш ніж 70 % [15]. При цьому такі податки розподіляються між бюджетами різних рівнів. Слід зазначити, що Німеччина, як і Україна, характеризується нерівномірністю економічного розвитку територій, що пов'язано, передусім, з об'єднанням східної та західної Німеччини. Ці частини країни досі мають нерівномірний рівень економічного розвитку, відповідно і податкові бази у різних землях суттєво різняться.

На нашу думку, німецьку ідею розщеплення податків слід реалізувати і в Україні. Розщеплення податків між бюджетами різних рівнів (наприклад, бюджетів областей, районів, міст) не вирішить повністю проблему з перекосами у формуванні податкової бази, однак створить передумови для згладжування таких перекосів.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. На сучасному етапі розвитку економіки України податкова децентралізація є однією з необхідних передумов

поліпшення функціонування місцевих фінансів. Податкова децентралізація не може бути запроваджена відособлено на основі певного нормативного акту, оскільки сам процес децентралізації є комплексним і системним. З метою виявлення ключових системних зв'язків було досліджено досвід Німеччини, як країни з найбільш успішним досвідом імплементації податкової децентралізації за наявності різко вираженої нерівномірності економічного розвитку.

Фіскальна децентралізація передбачає успішну імплементацію ідей податкової децентралізації, оскільки лише передача повноважень щодо фінансування потреб громади та свобода у встановленні ставок місцевих податків і зборів у законодавчо визначених межах не забезпечать створення стабільної фінансової бази для виконання повноважень органами місцевого самоврядування. Україна має яскраво виражену проблему нерівномірності розвитку територій, вирішення якої потребує значного часу. Однак це не означає, що на цей період процеси фіскальної децентралізації мають бути призупинені. Як свідчить досвід Німеччини, ідеї податкової децентралізації можуть бути успішно реалізовані завдяки імплементації механізму розщеплення податкових надходжень між рівнями бюджетної системи. Такий підхід не тільки згладжує нерівномірності податкових надходжень, але й згладжує перекоси, які виникають внаслідок мобільності бази оподаткування з одного регіону в інший.

Бібліографічний список

1. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монографія / В. М. Опарін. — К. : КНЕУ, 2005. 240 с.
2. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин : монографія / І. О. Луніна. — К. : Інститут економічного прогнозування, 2006. — 393 с.
3. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : монографія / К. В. Павлюк. — К. : НДФІ, 2006. — 584 с.
4. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) / О. П. Кириленко. — К. : НІОС, 2000. — 384 с.
5. Chugunov I. Budget policy under economic transformation / Igor Chugunov, Valentyna Makogon // Економічний часопис — XXI. 2016. № 158 (3–4(2)). — С. 66–69.

6. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І. О. Луніна // Економіка України. — 2014. — № 11 (636). — С 61–75.
7. Kulawik J. Federalizm fiskalny a rozwój wiejski // Zagadnienia Ekonomiki Rolnej. — 2016. — № 3 (348). — S. 41–66.
8. Wywalec G. Dylematy decentralizacji we współczesnym świecie // Gospodarka narodowa. — 2012. — № 11–12 (255–256). — S. 123–145.
9. Валігура В., Амбрик Л. Фінансові аспекти фіскальної децентралізації в Україні // Світ фінансів. — 2016. — Вип. 2(47). — С. 126.
10. Волохова І.С. Податкова децентралізація та визначення її ступеня / І.С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2012. Вип. 3(46), ч. 2. — С. 144–150.
11. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Дата звернення 01.12.2018).
12. Лист ДФС від 05.04.2016 №7488/6/99-99-15-04-02-15 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovikonsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/67679.html> (Дата звернення 01.12.2018).
13. OECD in Figures [Electronic source]. — Available at: http://oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/1363/OECD_in_Figures.html. (Дата звернення 01.12.2018).
14. 2018 Werdennalle entlastet [Electronic source]. — Available at: <https://www.finanztip.de/steueraenderungen/> (Дата звернення 01.12.2018).
15. Планування та формування реалістичного та прозорого бюджету [Електронний ресурс] // Підтримка реформи управління державними фінансами: [сайт]. — Режим доступу: http://pfm.in.ua/files/files/pfm_document_5370cdd0136a2.pdf. (Дата звернення 01.12.2018).

References

1. Oparin V.M. (2005) Finansova systema Ukrainy (teoretyko-metodolohichni aspekty) [Financial system of Ukraine (theoretical and methodological aspects)]: monographiya. — Kyiv, KNEU, — 240 p. [In Ukrainian]
2. Lunina, I. (2006). Derzhavni finansy ta reformuvania mizhbiudzhethnyh vidnosyn [Public finance and reform of intergovernmental relations]. — Kyiv: Naukova dumka, — 2006. — 393 p. [In Ukrainian]
3. Pavluik K.V. (2006) Biudget i budgetny process v umvah tranzytivnoi ekonomiky Ukrainy [Budget and budget process in the conditions of a transitory economy of Ukraine]. — K., NDFI, — 584 p. [In Ukrainian]

4. Kyrylenko O.P. (2000) Mistsevi budgety Ukrainy (istoria, teoria, praktyka) [Local budgets of Ukraine (history, theory, practice)]. — K., NIOS, — 384 p. [In Ukrainian]
5. Chugunov I. and Makogon V. (2016). Budget policy under economic transformation // Економічний часопис — XXI. — 2016. № 158 (3–4(2)). — С. 66–69. [In Ukrainian]
6. Lunina, I. (2014). Biudgetna detsentralizatsiia: tsili ta napriamy reform [Budget decentralization: the goals and directions of reforms]. Ekonomika Ukrainy (Economic of Ukraine), 11(636), — S. 61–75 [In Ukrainian]
7. Kulawik J. Federalizm fiskalny a rozwój wiejski // Zagadnienia Ekonomiki Rolnej. — 2016. — № 3 (348). — S. 41–66. [in Polish].
8. Bywalec G. Dylematy decentralizacji we współczesnym świecie // Gospodarka narodowa. — 2012. — № 11–12 (255–256). — S. 123–145. [in Polish].
9. Valihura V. and Ambryk L. (2016). Finansovi aspekty fiskalnoi detsentralizatsii v Ukraini [Financial aspects of fiscal decentralization in Ukraine] // Svit Finansiv. — Vol. 2(47). — P. 126. [In Ukrainian]
10. Volokhova I.S. (2012) Podatkova detsentralisatsiia ta vyznachennia ii stupenia [Tax decentralization and definition of its degree]. Vistnyk sotsialno-ekonomichnyh doslidzen. — Vol. 3 (46). — Part 2. — P. 144–150. [In Ukrainian]
11. Budget Code of Ukraine [Electronic source] Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (Data of access 01.12.2018). [In Ukrainian]
12. Letter of State Fiscal Service dated 05.04.2016 №7488/6/99-99-15-04-02-15 [Electronic source] Available at: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/67679.html>. (Data of access 01.12.2018). [In Ukrainian]
13. OECD in Figures [Electronic source]. — Available at: http://oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/1363/OECD_in_Figures.html (Data of access 01.12.2018). [In English]
14. 2018 Werdenalle entlastet [Electronic source]. — Available at: <https://www.finanztip.de/steueraenderungen/> (Data of access 01.12.2018).
15. Planuvania ta reformuvania realistychnoho i prozopoho budgety [Electronic source]. — Available at: http://pfm.in.ua/files/files/pfm_document_5370cdd0136a2.pdf. (Data of access 01.12.2018). [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 14 грудня 2018 р.

UDC 336.1

Yana Sarnetska,
Ph. D. Student at the Department of Finance,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)
E-mail: zozulya_yana@bigmir.net

Tax decentralization in Ukraine: problems of implementation and ways for their resolving

Abstract

Research objective. The aim of the study is to identify the problems of tax decentralization in Ukraine and substantiate directions for their solution.

Methodology. The methodology of the research is based on the systematic approach according to which tax decentralization is studied as a system concept, which is both a system and an element of a system at the same time. Methods of comparative and logical analysis, grouping and logical generalization were used.

Findings. The paper determined the essence of "tax decentralization" and its interconnection with such categories as "fiscal decentralization" and "budget decentralization". The legislative framework of the formation of local budgets revenues in Ukraine was investigated. A comparative analysis of local budgets revenues in Ukraine and Germany were carried out. The article determined the role of local budgets revenues and their distribution between the levels of budget system in Ukraine and Germany. The problems of tax decentralization in Ukraine were studied, and the ways of their solution were substantiated.

Value Added. The paper presents theoretical analysis of tax decentralization in Ukraine and explains its importance for the local budgets autonomy. It is concluded that fiscal decentralization implies the successful implementation of the ideas of tax decentralization, since the transfer of authorities to finance community needs and the legally defined freedom to approve local tax rates and fees alone are unable to ensure stable financial base for local governments performance. Ukraine has a vibrant problem of uneven development of territories, the combating of which requires considerable time. As Germany's experience shows, the idea of tax decentralization can be successfully provided through the implementation of the mechanism for splitting tax revenues between the levels of budget system. This approach smooths both the uneven tax revenues and the distortions caused by the mobility of tax base between regions.

Key words: decentralization, fiscal decentralization, tax decentralization, taxes, budget, local budget